

MJESTO I ULOGA POMOĆNIKA KOMANDANTA I ORGANA ZA MPV U RATNIM IGRAMA¹

Ranijih godina se učešće organa za moralno-političko vaspitanje u ratnim igrama svodilo pretežno na obavljanje raznih poslova koji su, manje-više, imali opštevojni karakter. To je svakako bilo korisno, jer je doprinosilo uvježbavanju pojedinih nastavnih pitanja u okvirima komandi i boljem upoznavanju starješina za MPV s poslovima i zadacima komandi i štabova. Međutim, upravo kroz to, sve više je rasla i potreba da se ovi organi pojavljuju na ratnim igrama i uvježbavaju u dužnostima i radu koje su im namijenjeni u ratu.

I u ranijim borbenim pravilima i u Ratnoj službi određeno je da se, kroz opštu procjenu situacije, cijeni borbeni moral sopstvenih snaga i neprijatelja te da se i ti elementi uzimaju u obzir prilikom donošenja odluke. Ipak to se ni u akademijama i školama, a ni u jedinicama, nije u odgovarajućoj mjeri razrađivalo. Ukoliko je moralni faktor i cijenjen, to je najčešće bilo formalno i gotovo svugdje po jednom šablonu školskog tipa, sa unaprijed gotovim formulacijama o svim pitanjima. Otuda su se pomoćnici komandanata za političko-pravne poslove i organi za moralno-političko vaspitanje pojavljivali na vježbama u ulozi opštevojnih starješina i u tom smislu dobijali zadatke. Malo su se uvježbavali u dužnosti koju obavljaju, a koja ih očekuje i sutra u eventualnom ratu. Ako su i podnosili referate, to su vršili uopšteno, tako da to nije uticalo, niti je moglo da utiče na odluku komandanta. Prema tome, ako ih je trebalo staviti u ulogu koja im pripada, morali su se stvoriti i uslovi, tj. morao se naći odgovor na pitanje da li je u okviru operativne i taktičke situacije moguće davati i pretpostavke za moralno-političku procjenu situacije i za predviđanje konkretnih mjera moralno-političke pripreme jedinica za izvršenje borbenog zadatka.

Nova uputstva o borbenoj upotrebi jedinica još više su istakla značaj moralno-političkog faktora za donošenje odluke. U borbenoj zapovijesti je postavljeno kao obavezno formulisanje osnovni zadataka za moralno-političku pripremu jedinica. Akademije i škole su do sada nedovoljno uticale da ta obaveza dobije svoju punu fizionomiju i da se, u procesu rada komandi na pripremi i sprovođenju odluke komandanta, razradi postupak pomoćnika komandanta za PPP i organa za MPV. Slušaoci više vojne akademije i škola za usavršavanje, prilikom razrade zadataka, redovno se stavljaju u ulogu raznih organa komande, ali vrlo rijetko i u ulogu organa za MPV. Sve je to uticalo da se na vježbama u komandama (SRI i KŠRI) tom problemu ne pridaje dovoljno pažnje. Na razradi mjera bezbjednosti se, na primer, mnogo više učinilo, baš

¹ Ističemo da postoje i sasvim suprotna mišljenja o ulozi i mestu organa za MPV na ratnim igrama u odnosu na stavove koje u ovom napisu zastupaju autori. (Prim. red.)

zato što su Uprava bezbjednosti, njen školski centar, a zatim VVA i druge vojne škole, dale u tome značajan doprinos.

Ovaj problem nema samo praktični značaj i ne postavlja se isključivo kao problem uvježbavanja organa MPV u njihovim funkcijama. Takvo tretiranje bilo bi suviše usko. Mnogo je važnije da moralno-politički faktor u svoj svojoj cjelovitosti zauzme svoje mjesto u procjenama situacija i da realnije i više nego do sada utiče na odluku, s obzirom na njihov veliki uticaj u izvršenju borbenih zadataka. Ovo je tim značajnije što savremeni rat pretpostavlja upotrebu nuklearnih sredstava, čiji se psihološki efekat na ljudstvo ne može potcjenjivati, zato je neizbježno da se u svim situacijama, u kojima se očekuje upotreba nuklearnih sredstava, proučavaju i određuju mjere nužne za preodoljevanje svih mogućih posljedica, uključujući tu i moralno-političku pripremu jedinica. Iz toga slijedi da moralno-politička priprema jedinica i procjena situacije, u kojoj je sadržana i realna analiza uticaja moralnog faktora na predstojeća dejstva, nije samo posao organa za MPV, već i svih drugih u komandi, pošto je to jedan od elemenata komandovanja. Angažovanost organa za MPV na praćenju i izučavanju svih pojava, koje mogu biti ili jesu značajne za moralno-političko stanje jedinica u predstojećim dejstvima, kao i na razradi i organizovanju svih mjera moralno-političke pripreme, može samo da podstiče i ostale organe komande da prilikom rješavanja svih zadataka imaju u vidu stalno prisutni moralni faktor.

Cilj učešća na vježbama. Cilj je, dakle, da se na vježbama komandi preduzimaju i organizuju konkretne aktivnosti koje će obezbijediti da se u opštoj procjeni situacije obavezno cijeni i uticaj moralno-političkog faktora na sprovođenje osnovne zamisli i odluke i da organi za MPV obavljaju sve zadatke u svojoj funkciji, kao što bi ih obavljali i u stvarnoj ratnoj situaciji.

Uočavajući taj problem, u posljednje dvije-tri godine je pokušano da se nešto više učini da bi se organi za MPV na vježbama uigravali u svojim dužnostima, pošto je to preduslov za ostvarivanje osnovnog cilja. Postignuti su i određeni rezultati. Na vježbama u višim komandama više je sagledavana moralno-politička situacija. Organi za MPV su cijenili stanje sa moralno-političkog stanovišta i davali razrađene prijedloge o upotrebi jedinica i mjerama za što uspješnije izvršenje odluka komandanta. To je doprinijelo da komandant i komande u cjelini više cijene ulogu pomoćnika, odnosno organa za MPV na vježbama i da se ozbiljnije bave problemima moralno-političkog stanja i izgradnje borbenog morala jedinica. Sa njihove strane su počeli da se javljaju određeni zahtjevi i prijedlozi o tome šta organi za MPV treba da učine u toku priprema i izvođenja vježbe. Oni su tražili da se organi za MPV što bolje užive u datu situaciju i da iz toga proizlaze njihove procjene i prijedlozi.

Pošto na vježbama u višim komandama učestvuju svi organi (organi štaba, rodovi i službe), normalno je da u njih treba, makar i minimalno, uključivati i političko-pravni sektor u cjelini, a ne samo organ za MPV. Svakako da će organ za MPV, sa organizacionim sekretarijatom Opunomoćstva, po svojoj prirodi i namjeni biti najviše angažovan. No, ratna situacija bi u pravnoj službi, pa i u armijskom listu

nametnula specifične ratne zadatke pa je otuda potreba da se oni, kao i svi drugi, u miru uvježbavaju za obavljanje tih dužnosti. U tom smislu su u nekim komandama, na vježbama koje su održane tokom 1964. godine bili, pored organa za MPV, nešto više angažovani i organi pravne službe kao i redakcije vojnih listova.

Cilj uključivanja organa za MPV i sekretarijata Opunomoćstva u ratnu igru je da se oni uvježbavaju da obavljaju sve poslove koji su im namijenjeni u ratnoj situaciji. To proističe iz bezuvjetne potrebe njihovog konstantnog vojnostručnog i političkog usavršavanja koje će im omogućiti da potpuno razumiju prirodu savremenih borbenih dejstava, neposredno i kvalifikovano učestvuju u njihovoj pripremi i izvođenju i da kao starješine, čiji je zadatak da djeluju na jednom specifičnom području u vojnoj organizaciji, uspješno vladaju svojim dijelom posla. Njihovo učešće na vježbama u stvari kompletira rad komande i doprinosi potpunijem ostvarivanju postavljenog zadatka.

Da bi to učešće na vježbi dalo i rezultate koji se traže, potrebno je, prvo, da sve starješine organa za MPV i sekretarijata Opunomoćstva potpuno i u detaljima shvate zadatak (operativno-taktičku situaciju) i drugo, da taj zadatak sadrži potrebne elemente za izučavanje i procjenu moralno-političkog stanja.

Kao što je prikaz operativno-taktičke situacije uvijek relativan, tako će i podaci o moralno-političkoj problematici (stanje kod »crvene« i »plave« strane, stanje na teritoriji itd.) biti proizvod jedne moguće pretpostavke. Ali za procjenu situacije, za davanje prijedloga komandantu i za preduzimanje političkih i propagandnih mjera, takva pretpostavka je neizbježna. Ranije je bilo mišljenja da se one ne mogu davati, da se u njima ne može dočarati stvarna situacija, ali stečena iskustva govore da je to moguće. Kad se na tome počelo raditi nešto više, postavilo se jedno drugo pitanje — da li moralno-političku situaciju treba cijeliti samo na osnovu podataka koji se daju u osnovnom zadatku i priložima po rodovima i službama, ili je bolje, zbog cjelovitijeg rada i boljeg uvježbavanja, raditi poseban politički prilog.

Iskustva nekih komandi govore da je potrebno i jedno i drugo. Osnovni zadatak i prilozi po rodovima i službama ne mogu dati sve elemente za svestran rad, kakav se u ratnim situacijama zahtijeva od organa za MPV. Zato je korisno da se izrađuje i poseban politički prilog, gdje se stiču i oni podaci iz moralno-političke problematike koji se ne mogu dati u ostalim priložima.

Prilikom razrade zadatka za ratne igre, organi za MPV u nekim višim komandama pravili su tokom 1964. godine političke priloge za obje strane (»crvenu« i »plavu«) i to za prvostepene i drugostepene komande. Prema tome, bilo je dovoljno materijala za procjenu stanja i situacije sa moralno-političkog stanovišta. No, odmah treba naglasiti da politički prilog ni u kojem slučaju ne smije biti uziman kao jedini i sasvim dovoljan za potpunu moralno-političku procjenu situacije. On samo daje osnovu za rad i upućuje na određena razmatranja podataka kojih nema u priložima ostalih organa komande. Za cjelovitu procjenu moraju se uzimati i koristiti i podaci kojima raspolažu ostali organi komande, kao operativni, obavještajni, bezbjednosni, ABHO i drugi. Sve postojeće elemente (političke pojave, gubitke, posljedice dejstva pojedinih oruđa, pokrete, zamor ljudstva, materijalnu i tehničku oprem-

ljenost, sanitetsko zbrinjavanje, situaciju na teritoriji itd.) koji imaju uticaja na moralno-političko stanje snaga koje se bore, pomoćnik komandanta za PPP uzima u obzir, objedinjava ih i po zahtjevu komandanta, iznosi u obliku konkretnih prijedloga ili kroz kratku procjenu situacije s prijedlozima, zavisno od toga da li se radi po širem ili skraćenom postupku. U svojim prijedlozima pomoćnik komandanta se ne ograničava samo na mjere iz djelokruga svojih organa, već na bazi opšte procjene situacije predlaže i druge koje su od značaja za uspješno izvođenje planiranog dejstva, održavanje i jačanje borbenog morala trupa i stanovništva. Te mjere bi bile za uzvraćanje udara neprijatelju nuklearnim ili klasičnim oružjem, mjere za funkcionisanje materijalnog i sanitetskog obezbjeđenja, postupak jedinica prilikom posjedanja teritorije na kojoj je bio neprijatelj i sl.

Rad prije donošenja odluke. Još u toku pripreme vježbe (ratne igre) potrebno je da jedan oficir iz organa za MPV učestvuje u razradi zadatka, kako bi mogao da sačini politički prilog u skladu sa opštom situacijom, saradujući pri tome sa ostalim organima komande.

Način i sadržaj rada pomoćnika komandanta i organa za MPV za vrijeme vježbe zavise od toga na čemu je težište vježbe — da li na procjeni i donošenju odluke, ili na obezbjeđivanju izvršenja odluke i izradi dokumentacije. U svakom slučaju obavljaju se svi predviđeni poslovi — procjena, priprema prijedloga, razrada mjera i drugo, samo što se daje više vremena za ono što je težišno.

Kad počne vježba, pomoćnik komandanta za PPP proučava zadatak i vrši opštu procjenu situacije, posebno cijeneći one činioce koji utiču na moralno-političko stanje. Podatke, kao što je već rečeno, koristi iz pripremljenih priloga organa za MPV i drugih organa komande. Po potrebi i zavisno od vremena kojim raspolaže pomoćnik komandanta za PPP poziva potčinjene na kraća referisanja. Za proučavanje situacije na teritoriji koristi ocjene društveno-političkih rukovodstava sa terena, kao i podatke koji mogu biti dati u prilogima, npr. obavještajnih organa, organa bezbjednosti i drugih.

Organ za MPV u tom vremenu takođe proučava zadatak, vrši procjenu situacije, prikuplja i analizira podatke za svoje potrebe, za pomoćnika komandanta za PPP i priprema prijedloge po svom sektoru za komandanta ili pomoćnika.

Kroz procjenu situacije pomoćnika komandanta i starješine organa za MPV obuhvataju se uglavnom — borbeni moral »plavog«, borbeni moral »crvenog« i stanje na teritoriji.

Kad se cijeni borbeni moral snaga »plavog« prvo se uzimaju u obzir činioci koji su uticali na održavanje borbenog morala (šta je postigao u dosadašnjim dejstvima, tehnička opremljenost — uključujući i »A« sredstva, propagandno-psihološke mjere, tradicije, sastav ljudstva itd.). Zatim se razmatraju činioci koji utiču na slabljenje morala (gubici, premorenost jedinica, neredovno snabdijevanje, protivudari »A« sredstvima od strane trupa »crvenog«, nesigurnost u pozadini uslijed dejstva partizanskih i drugih ubačenih jedinica »crvenog«, držanje stanovništva na posjednutoj teritoriji, antiratno raspoloženje na vlastitoj teritoriji i u jedinicama, propaganda »crvenog«, sastav jedinica,

tradicije itd). Posle toga se ceni politička situacija u zemlji »plavog« i njen uticaj na moralno-političko stanje u jedinicama (uticaj progresivnih snaga, posljedice dejstva »crvenog« i njegovih saveznika, stav svjetske javnosti, zaplašenost, razaranja, gubici stanovništva itd.); ciljevi rata i položaj »plavog« u eventualnom vojnom paktu i uticaj te okolnosti na borbeni moral jedinica. Uz to se cijeni i razlika u borbenoj vrijednosti između raznih jedinica »plavog« i zaključuje kakve to mogućnosti otvara za dejstva i postupke »crvenog«, u kom smislu to može uticati na odluku i pojedine mjere. Kad se cijeni borbeni moral »plavog« razmatraju se ciljevi, suština, sadržaj i forma njegove propagandne aktivnosti i na kraju daje zaključak o uticaju svih tih elemenata na odluku »crvenog« i kakav će uticaj imati dalja dejstva »crvenog« na borbeni moral jedinica »plavog«.

Kod moralno-političkog stanja »crvenog« cijeni se opšte moralno-političko stanje (iskustva stečena u borbama, obučenosť i uvježbanosť jedinica, uspjesi u iskorišćavanju efekta vlastitih nuklearnih udara, materijalno-tehnička opremljenosť, efikasnosť organizacije sanitetskog zbrinjavanja, tradicije, informisanosť o dejstvima susjednih jedinica na frontu, partizanskih i drugih jedinica, kao i dejstva savezničkih snaga itd.). Zatim se razmatra uticaj gubitaka na borbeni moral jedinica (eventualni gubitak teritorije, gubici u ljudstvu i materijalu, kao i psihološke posljedice upotrebe nuklearnih oruđa od strane »plavog«); moralno-političke pojave u jedinicama (posebno kao posljedice propagandno-psiholoških mjera »plavog«) i uticaj stanovništva na jedinice. Zatim se cijeni razlika u borbenoj vrijednosti pojedinih jedinica uslijed pretrpljenih gubitaka, iscrpljenosti, borbenog iskustva, socijalnog sastava i sl., analiziraju se jedinice koje su manje ili više potresene i mogućnosti njihove dalje upotrebe itd. kao i to — kako će dalja dejstva uticati na borbeni moral. Zatim se donosi zaključak o uticaju svih tih i drugih činilaca na odluku i borbenu upotrebu pojedinih jedinica.

Kod procjene stanja na teritoriji razmatra se držanje stanovništva na okupiranom dijelu teritorije, odnos prema okupatoru i njegovim mjerama za uspostavljanje kvislinške vlasti; dejstva jedinica u pozadini neprijateljevog borbenog rasporeda i uticaj tih dejstava na političko držanje stanovništva; pojave među stanovništvom na okupiranoj teritoriji, (saradnja sa okupatorom, panika, demoralizacija, raspirivanje šovinizma i sl.); problemi zbjegova (njihova zaštita, snabdijevanje, sanitetsko zbrinjavanje, politički rad, pomoć partizanskih i drugih jedinica itd.). Zatim se cijeni stanje među stanovništvom u vlastitoj pozadini (evakuacija, izbjeglice, snabdijevanje i zbrinjavanje stanovništva, pojave epidemija, panike i glasina, pojava odmetničkih i sličnih grupa, uticaj propagande agresora itd; rad društveno-političkih rukovodstava i njihove ocjene situacije na teritoriji, kao i mjere koje su u toku. Poslije svega toga donosi se zaključak o uticaju situacije na teritoriji na predstojeća dejstva, kao i uticaj borbenih dejstava na stanje na teritoriji.

Sva ova pitanja se postavljaju i u napadnim i u odbrambenim dejstvima pa i onda kada jedinice, vršeci protivudar, prelaze na teritoriju agresora, s obzirom na to da se i u takvom slučaju rješavaju problemi odnosa stanovništva i svih pojava među stanovništvom koje na-

staju pod uticajem ratnih dejstava, kao što su na pr. zbjegovi, panika, epidemije, djelovanje odmetnika itd. Sve to može da djeluje na moral jedinica i izvršenje borbenih zadataka.

Prijedlog pomoćnika komandanta. Ako je planom vježbe predviđeno da se komandantu podnosi referat sa prijedlozima, o moralno-političkoj situaciji može referisati starješina organa za MPV ili pomoćnik komandanta za PPP. S obzirom na zahtjeve savremenog rata i nastojanja da postupak komande oko priprema i donošenja odluke bude kratak, i u referatu o moralno-političkoj situaciji ukazaće se samo na čvorna pitanja i probleme. Najčešće će se tražiti samo prijedlozi, s obzirom na to da će u ratnoj situaciji, komandant bez sumnje, kao i ostali organi komande, kroz proces dejstva biti upoznat gotovo sa svim elementima koji su bitni za procjenu moralno-političke situacije.

Prijedlog pomoćnika komandanta za PPP, na osnovu elemenata koje je on cijenio, načelno bi sadržavao: grupisanje snaga i način upotrebe pojedinih jedinica prema njihovom moralno-političkom stanju, odnosno borbenoj vrijednosti; način dejstva u cilju korišćenja moralno-političkih i drugih slabosti u borbenom poretku suprotne strane; mjere za sprečavanje dejstva suprotne strane u psihološkom pogledu, tj. usklađivanje propagandno-psiholoških aktivnosti i njihovo vezivanje za borbeno dejstva jedinica; organizacijsko-političke mjere u jedinica (popunjavanje ljudstvom, kadrovske mjere, materijalno snabdijevanje, obezbjeđenje informacijama, direktivama, itd.) i na teritoriji (čišćenje teritorije od pljačkaških i odmetničkih grupa, sklanjanje i zaštita stanovništva, eliminisanje panikerskih i drugih štetnih pojava, informisanje i usmjeravanje političkih rukovodstava na teritoriji i sl.). Prijedlog bi obuhvatao i razmjenu pojedinih iskustava između jedinica o načinu dejstva napadača, o ABH-zaštiti, sanitetskom zbrinjavanju i drugim problemima ublažavanja posljedica psihološkog dejstva nuklearnih, bioloških ili hemijskih udara neprijatelja na trupe i stanovništvo, te obezbjeđenje korišćenja tih iskustava u borbenom poretku i među stanovništvom; političke mjere i priprema jedinica i stanovništva za predstojeća dejstva; način ostvarivanja predviđenih mjera (npr. upućivanje oficira iz organa za MPV i ostalih organa komande u potčinjene komande i jedinice radi prenošenja naređenja, uputstava, direktiva, obezbjeđivanje sprovođenja datih naredbi, veze s partizanskim jedinicama i društveno-političkim rukovodstvima na teritoriji itd.).

Prema tome, pomoćnik komandanta za PPP, dajući prijedloge po navedenim i sličnim pitanjima, obezbjeđuje uticaj moralno-političkih činilaca na odluku i daje osnove za preduzimanje partijsko-političkih mjera.

Rad poslije donošenja odluke. S obzirom na to da se u zapovijesti (direktivi) mogu istaći samo osnovni zadaci moralno-političkih priprema jedinica za izvršenje borbenog zadatka, organ za MPV, odmah poslije donošenja odluke, pristupa izradi plana moralno-političkog obezbjeđenja predstojećih dejstava i razrađuje mjere koje treba preduzimati. Ovi zadaci i mjere proističu iz procjene situacije i odluke komandanta, po zadatku koji se razrađuje na ratnim igrama. Cilj je: da se radi uvježbavanja sagledaju i razrade mjere koje bi preduzimali određeni or-

gani PPS u datoj situaciji. To se može obraditi u skraćenom obliku, u jedinom dokumentu koji bi išao kao prilog uz zapovijest (direktivu) ili bi se to sve saopštavalo potčinjenim kraćim depešama i telefonom, što je bliže postupku koji bi se praktikovao u ratnim uslovima.

Ovo ističemo zbog toga što smo mišljenja da se ne može tačno predvidjeti i propisati kakve bi sve dokumente izrađivali organi za MPV, s obzirom na mogućnost različitih situacija i potrebu da se svaki eventualni šablonski prilaz unaprijed izbjegne. Ipak bi se neki dokumenti mogli izdvojiti kao stalni. To su: radna karta, plan moralno-političkog obezbjeđenja predstojećih dejstava, plan rada organa za MPV i ostalih organa PPS (osnovni zadaci) i evidencija o pojavama u moralno-političkom stanju. Uz ovo bi, prema uslovima situacije, bilo manje ili više prpratnih dokumenata: šira instrukcija za potčinjene komande ili rukovodstva Saveza komunista u nižim jedinicama, kraća saopštenja i uputstva (pismena, telefonska, telegrafska), informacije za starješine i vojnike i drugo. Mislimo da bi organi za MPV trebalo da se češće uvježbavaju u izradi priloga uz zapovijest, direktivu, iako se pojedini dokumenti (moralno-političke pripreme jedinica i drugi političko-propagandni zadaci) ne bi izrađivali u svakoj situaciji.

Kad je riječ o dokumentaciji koju bi radili organi za MPV u ratu, treba imati u vidu slijedeće osnovne zahtjeve: organ za MPV mora pratiti opšti razvoj dejstava obje strane (radna karta) i razrađivati opšte mjere moralno-političkog obezbjeđenja predstojećih dejstava (plan obezbjeđenja). Uz to on treba da ima jasnu predstavu o zadacima koje će izvršavati i prenositi na potčinjene komande u datoj situaciji (plan rada) i stalan uvid u moralno-političko stanje jedinica (evidenciju o kretanju tog stanja).

Pored toga, u ratu će organi za MPV viših komandi morati češće da izrađuju informacije (kominike za komande, starješine i vojnike operativnih jedinica, za partizanske jedinice i komande i politička rukovodstva na teritoriji). Informacije o situaciji na frontu armijske oblasti, odnosno područja, imaće ogroman značaj, jer glavna sredstva informisanja (radio i štampa) neće moći sve da obuhvate. Biće potreba i za određenim povjerljivim informacijama (za komande i rukovodstva) koje će se takođe izrađivati u političkom odeljenju ili uz njegovo puno učešće. Cilj tog informisanja biće prije svega u tome da se ljudstvo u jedinicama i stanovništvo upoznaju sa stanjem i događajima na frontu, da se suzbije širenje glasina i štetnih komentara, da se razbije svaki propagandni pokušaj neprijatelja i da se što više utiče na paralisanje onih teškoća koje nastaju kao posledice dejstva neprijatelja (nuklearni udari i slično). U informacijama bi se posebno isticali borbeni uspjesi vlastitih jedinica, rezultati vlastitih protivudara po neprijatelju i njegovoj pozadini, isticali bi se primjeri pojedinaca i kolektiva, obrađivala bi se iskustva iz borbe, a i podaci o dejstvima partizanskih i drugih jedinica u pozadini napadačevog poretka, kao i o njihovoj saradnji s narodom. U njima bi bile razotkrivane i slabosti napadača. Osim toga, pojedine informacije bi vrlo dobro mogle da služe i za određena dezinformisanja napadača u pogledu razmještaja vlastitih snaga, dejstva pojedinih jedinica, namjera itd.

Izrada informacija je svakako jedan od krupnih zadataka organa za MPV koja zaslužuje pažnju za vrijeme ratnih igara (ŠRI i KŠRI), uporedo s ostalim poslovima i u tome se treba uvježbavati, budući da i za ovaj dio posla uvježbanost predstavlja preduslov za dobro obavljanje zadatka.

Rad u toku dinamike. Što se tiče rada organa za MPV u toku dinamike na vježbama, iskustva su znatno manja. U tom pogledu ni svi stavovi i mišljenja nisu sasvim usklađeni. Dinamika je najteži i najnaporniji dio vježbe, a to traži visoku umješnost i stručnost posredničkog aparata. Od početka do kraja dinamike svi učesnici vježbe (rukovodstvo, komande koje učestvuju u igri i posrednički aparat) zaokupljeni su mnogobrojnim poslovima. U takvoj situaciji, bar do sada, bilo je teško uklopiti i određene moralno-političke mjere, što ne znači da to nije moguće. Naprotiv, iskustva sa poslednjih vježbi pokazuju da je to potrebno. U analizama je, na primjer, ukazivano da se prilikom donošenja odluka u toku dinamike nisu dovoljno procjenjivali moralno-politički elementi i da je to i u toku dinamike nužno, bar u određenim fazama borbe. To je posebno neizbježno kada dođe do upotrebe nuklearnih sredstava i proučavanja nastalih posledica, iza čega se donosi odgovarajuća odluka.

Dosadašnja iskustva svode se na to da su organi za MPV iz opštih supozicija izvlačili političke zaključke i predlagali komandama izvjesne mjere. Međutim, treba istaći da ukoliko takvi prijedlozi nisu značajnije uticali na plan dejstva i dalju upotrebu jedinica, nisu ni bili od većeg interesa za komandante. Iskustva iz drugog svjetskog rata, a naročito iz naše oslobodilačke borbe, pokazuju da u toku operativnih pa i taktičkih dejstava gotovo redovno nastaju i problemi koji zahtijevaju i političke ocjene pa i mjere uticaja koje su usmjerene na podsticanje morala trupa ili stanovništva, ili produbljivanje panike i nereda u borbenom poretku neprijatelja. Prema tome, takve mogućnosti treba realno očekivati i u toku dinamike u ratnim igrama.

Da bi se i u tom pravcu nešto učinilo, ponekad se praktikovalo da se daju posebne moralno-političke situacije (u saglasnosti sa opštom situacijom). To je, s jedne strane, bilo korisno radi stručnog uvježbavanja organa za MPV, a s druge strane, na taj način nije se obezbjeđivalo svestranije izučavanje opšte situacije i preduzimanje jedinstvenih mjera, ne samo političkih, već i operativno-taktičkih, organizacijskih, materijalnih, kadrovskih i drugih, u cilju održavanja i jačanja borbenog morala jedinica. Zato se pokazalo korisnijim davanje moralno-političkih elemenata u opštim supozicijama.

Angažovanje organa za MPV u toku dinamike (u što približnijem odnosu sa ratnom situacijom) zahtijeva stvaranje izvjesnih preduslova još u toku priprema — kroz plan i ciljeve vježbe, određivanje i pripreme posredničkog aparata, određivanje osnovne koncepcije za obradu moralno-političkih elemenata itd. Mišljenje je zato da moralno-političku problematiku načelno treba najčešće davati kroz opšte supozicije, što ne isključuje mogućnost davanja i povremenih posebnih supozicija. Najvažnije je ipak da se ostvari težnja da opštevojne starješine (komandanti, načelnici štabova, načelnici rodova i službi i drugi) prilikom

vršenja procjena uzimaju u obzir i pokazatelje koji su moralno-političkog značaja.

Navedena iskustva upućuju na to da ne bi bilo korisno organizovanje posebnih ratnih igara za organe MPV. Međutim, seminari na kojima bi se bolje razradila pitanja učešća i rada organa za MPV na vježbama, bili su vrijedni i potrebni u okviru svih viših komandi. Organi za MPV moraju težiti za što većim objedinjavanjem moralno-političkih činilaca u okviru opštih operativno-taktičkih pretpostavki, procjena, odluka i mjera, a analogno tome i što većoj integraciji svih poslova iz oblasti moralno-političkog rada sa zadacima ostalih organa komandi. Ovo je s tim značajnije što i sve moguće pretpostavke o savremenom ratu veoma snažno ističu značaj moralno-političkih elemenata s obzirom na opšte političke ciljeve kojima rat služi kao sredstvo.

Zbog toga nije suvišno da se još jednom naglasi da efikasne mjere moralno-političkog obezbjeđenja čine jednu od presudnih pretpostavki uspješnog odvijanja borbenih dejstava. Međuzavisnost i međusobno prožimanje svih mjera koje se preduzimaju, moraju da budu potpuni pa je otuda očigledno da takve mjere ne bi bile ni realne ni cjelishodne ako ne bi uključivale i sve potrebne moralno-političke činioce. Prema tome, ratne igre doprinose da svi oficiri bolje shvate zadatke na moralno-političkom vaspitanju, a posebno potrebu idejnog osvjetljavanja svih napora i postupaka značajnih za pripremu, tok i ishod boja i operacije, kao i potrebu angažovanja na ovim zadacima svih starješina. Drugim riječima, ratne igre mogu, pored uigravanja komandi, da doprinesu još većoj afirmaciji značaja moralno-političkog vaspitanja u jedinicama naše armije.

Na kraju, činjenica je da do sada učešće organa za MPV u rukovodstvima vježbi — ratnih igara — nikada nije dolazilo u pitanje. Gotovo uvijek su pomoćnik za PPP i načelnik organa za MPV bili u rukovodstvima vježbe. To je praksa u svim komandama i to je veoma važno i dobro. S obzirom na postojeća iskustva, njihovo prisustvo u rukovodstvu vježbe redovno obezbjeđuje određeni tretman moralno-političke problematike (pa i kada se na njenoj razradi nije šire radilo). Sve to, kako je pokazao i naš oslobodilački rat, ima prvorazredan značaj za ocjenu situacije, donošenje odluke i dinamiku ratnih igara.

Pukovnik
Milorad VUKOVIĆ
Major
Advan HOZIĆ